Mr. S. Girdvainis Roma Vaticano

ELTOS BIULETENIS

Nr. ~~13~~ 11 1946 m. ~~birželio 15 d.~~

Rugp. 1.

I. TREMTINIŲ PROBLEMATIKA

DVI NUOMONES

UNRRA tarnautojų kadras labai margas visais atžvilgiais: išsilavinimu, gyvenimo patirtimi, amžiumi, politiniu ir religiniu nusistatymu, kilme, pareigų supratimu ir t.t. Nenuostabu, kad UNRRA darbas vietose labai nevienodas. Pasitaiko kad ir apie vieną ir tą patį dalyką UNRRA tarnautojų tarpe susidaro nuomonių skirtumas. Vienas į dalyką pažiuréjo pro siaurą plyšiuką, o kitas jį išstudijavo iš pagrindų. Žinoma, daviniai nevienodi. Pasitaiko, kad UNRRA tarnautojai, Europoje kurį laiką pabuvę, grįžta namo ir šį tą parašo apie tremtinius, su kuriais jiems buvo tekę susidurti. "Manchester Guardian" vieno ménesio buvyje įsidéjo dviejų UNRRA pareigunų laiškus, kurių turinys vienas kitam griežtai priešingas. UNRRA Team 74 buv. direktorius J.Livesay rašo:

"...Turédamas galvoje tai, kas reikia daryti, ir žvelgdamas į ateitį, aš tikiu, kad nuolatinis spaudimas versti lenkus ir pabaltiečius, esančius Vokietijoje, grįžti namo butų geriausia politika šiai problemai išspręsti. Stovyklų direktoriai geriausiai pažįsta tas demoralizuojančias sąlygas, kurios susidaro gyvenant stovyklose. Gal but ir jie tiki, kaip ir aš tikiu, kad daug geriau yra pakęsti tam tikrą nuoskaudą tévynéje (jeigu toks politinis persekiojimas ir butų, kas néra įrodyta, jeigu pabaltiečiai butų grąžinti), negu gyventi nužmoginančioje ir visiškai iš nervų pusiausviros išvedančioje aplinkoje, kuri vyrauja stovyklų gyvenime... Aš geriau noréčiau, kad mano dukté verčiau gyventų nekenčiamoje politinéje santvarkoje, negu šešis ménesius tremtinių (DP) stovykloje... Reikia pasakyti, kad yra tokių žmonių, kuriems visada geriau patiks gyventi ten, kur viskuo nemokamai aprupina, tik, žinoma, išskyrus savigarbą... Kodél jie turi buti geriau išlaikomi negu vokiečiai?... Jie (latviai) iš visų pabaltiečių yra daugiausia provokiško nusistatymo" (Matyt laiško autorius turéjo daugiausia susidurimo su latviais). Tame pačiame laikrašty buv.UNRRA Team 124 vicedir.Harold Ingham pirmojo laiško autoriui šitaip atsakinéja:

" Pirmiausia, yra visiškai aišku, kad tremtiniai (DP) pabaltiečiai baisiausiai bijo, kad nebutų verčiami grįžti namo ir gyventi sovietų valdomi. Livesay, kaip ir aš, neturime iš pirmųjų šaltinių tikslių žinių apie šių dienų padétį Pabaltijo valstybése. Bet visgi jis lengvabudiškai teigia, kad savo dukterį jis geriau grąžintų ten, negu leistų jai gyventi stovykloje. Juk yra faktas, kad daugelis tremtinių ant savo kailio patyré 1940-41 metų režimą ir jį gerai pažįsta. Man atrodo, kad atsirastų labai maža žmonių, kurie be rimtos priežasties pamestų šeimas, draugus, namus, baldus, pragyvenimo šaltinius, gimtąją šalį ir visa kita ir pasirinktų gyventi ištrémime ir netikrume. Tuo klausimu daug esu išsikalbéjęs su pabaltiečiais. Esu tikras, kad daugelis tremtinių pabaltiečių verčiau nusižudytų ir nužudytų savo vaikus, negu sutiktų gyventi bolševikų valdomoje tévynéje. Kas per žmonés tie pabaltiečiai? Ar jie yra fašistai? Ar jiems iš tikro "geriau patinka" gyventi ten, kur viskuo nemokamai aprupina, išskyrus "savigarbą"? Aš 9 ménesius padéjau vadovauti vienai UNRRA stovyklai, kurioje buvo globojami 32 tautų žmonés, bet nesutikau né vienos tokios tvarkingos, demokratiškos ir darbščios tautos, kaip Pabaltijo valstybių tautos.

ELTOS BIULETENIS

Nr. 13 [illegible] 1946 m. Birželis 15 d.

Pas juos viešpatavo tokia sveika ir giedri nuotaika, kaip kiekvienoje civilizuoto pasaulio bendruomenėje. Priešingai Livesey tvirtinimams, aš dažnai trokšdavau, kad mano du vaikučiai butų buvę drauge su manim stovykloje. Aš didžiuočiausi, kad mano vaikai galėtų draugauti su puikiausiais pabaltiečių vaikais. Tie vaikai yra puikiai nuaugę, gero elgesio ir puikiai išaukléti savo tėvų vadovaujamose mokyklose... Aš pritariu tik vienai Livesay nuomonei, butent, kad dabartinis neaiškumas turi baigtis. Aš tvirtinu, kad iš pabaltiečių butų puikus emigrantai. Aš tikiu, kad tuo reikalu buvo tartasi su dominijų vyriausybėmis".

Štai kaip skirtingai pasirodė dalykai, kada vienas pažiurėjo į dalyką per rakto skylutę, o antrasis iš pakilios vietos. I Livesey laišką atsiliepė ir Londono Latvių parapijos klebonas Robslokenbergs suteikdamas šias žinias: "Latvijoje, Estijoje ir Lietuvoje kasdien tebeareštuojama šimtai paprastų žmonių, kurie ištremiami. Naujausiomis žiniomis iš Latvijos, 1941 m. ištremtųjų tik labai nedidelis skaičius 1945 m. grįžę namo. Bet grįžo tik tie, kurių sveikata buvo tokia bloga, kad jie nebetiko jokiam darbui. Iš traukinių daugumą išnešé nešтuvais, nes jie nebegalėjo paeiti".

* * *

Skaitlinga ir tvarkinga Regensburgo (Bavaria) lietuvių tremtinių kolonija iškelta į kitą vietą - Scheinfeldą (tarp Würzburgo ir Nürnbergo) - į vieną pilį, kurioje pirmiau stovėjo vienas amerikiečių dalinys. Neseniai to dalinio vadas buvo atvykęs į pilį naujų gyventojų aplankyti. Apžiūrėjęs visus pastatus ir rajoną svečias pareiškė nuoširdų pasigérėjimą stovyklos tvarka. Jam labai patiko tvarkingumas, švara, medelių ir gėlynų priežiura. Prieš išvykdamas per UNRRAos vadovybę pareiškė visiems stovyklos gyventojams savo pasitenkinimą.

BUV. BELAISVIŲ LIKIMAS

Vienas kitas tukstantis lietuvių jaunų vyrų ypač po vietinės rinktinės likvidavimo buvo vokiečių prievarta sugauti į vokiečių kariuomenę. Karui baigiantis daug jų pateko į nelaisvę. Pamažu jie buvo atleidinėjami iš nelaisvės, tačiau didesnės masės vis dar buvo nepaleidžiamos. Paskutiniu laiku Regensburge (Bavaria) buvo sutelktas didesnis skaičius lietuvių belaisvių, atvežtų iš Prancuzijos stovyklų; Jų visų bylos dabar patikrintos ir daugumas paleisti. Komendanto tvirtinimu visi jie gaus DP teises. Belaisvių stovyklos komendantura tariasi su UNRRA vadovybe dėl buv. belaisvių apgyvendinimo. Tačiau su atskirais UNRRA Teams yra sunkenybių buv. belaisvius priimant į stovyklas - kai kurie Teams nenori jų priimti remdamiesi senais parėdymais dėl buv. belaisvių priėmimo į DP stovyklas. Yra ir tokių Teams, kurių vadovybės ne tik neatsisako buv. lietuvių belaisvių priimti, bet pačios rupinasi atskirų asmenų išlaisvinimu iš belaisvių stovyklų, esančių jų apylinkėje. Tuo tarpu praktikoje išėjo taip, kad tuos vyrus iš Regensburgo ir kitų vietų paleido Dievo valiai.- jie klajoja po stovyklas ir neranda prieglaudos. Lietuviai organizuoja jiems pirmąją pagalbą. Daug padeda Raud.Kryžius. Atitinkami asmens ir įstaigos vėl kreipiasi į karines įstaigas ir UNRRA vadovybę su prašymu, kad butų atmainyta sena instrukcija, draudžianti UNRRAi globoti paleistus iš nelaisvės lietuvius. Tie, kurie nuo vokiečių tiek daug kentėjo, dabar atsiduria blogesnėje padėtyje už vokiečius.

Lozoraičių biblioteka

TELKIA Į STOVYKLAS.

Britų zonoje UNRRA globojėo visus tremtinius, nežiurint kur jie gyveno - stovyklose ar privačiai. Birželio mėn. britų karinės valdžios organai patvarkė, kad UNRRA globą gaus tik tie, kurie apsigyvens stovyklose. Prisiregistruoti prie stovyklų laikas buvo paskirtas birželio 21 d. Po to laiko UNRRA globa teikiama tik tiems ne stovyklose gyvenantiems, kurių šiuo metu negalima į stovyklas sutarpinti dėl stovyklų stokos arba jeigu jie, karinės valdžios pripažinimu, dirba tokį profesinį darbą, kad gyvenimas stovykloje tam darbui trukdytų. Tokie asmens yra priregistruojami prie stovyklų tik maistui gauti, o stovyklose gyventi neprivalo.

SUVARŽYMAI TREMTINIAMS

Britų zonoje Raud.Kryžius ir kitos organizacijos uždarytos; sukurta nauja įgaliotinių sistema ryšiui tarp tremtinių ir anglų valdžios įstaigų bei UNRRAos palaikyti. Laikraščiai taip pat uždaryti. Stovyklose lietuviai tenkinasi rotatoriumi spausdinamais laikraštėliais ir spauda, ateinančia šiaip taip iš amerikonų zonos.

Paskutiniu laiku ir judėjimo laisvė labai suvaržyta - įvesta leidimų sistema stovyklas apleidžiant ir keliaujant. Siena tarp amerikonų ir britų zonų beveik aklinai uždaryta. Leidimą gauti nuvykti į kitą zoną beveik neįmanoma. Kulturinis bendravimas su kitų zonų lietuviais taip pat varžomas; pav.uždrausta pasikviesti sporto klubus iš kitų zonų rungtynėms. Atimtos ir turėtos susisiekimo priemonės. Jų likimas dar nežinomas, bet greičiausia, kad nebus atlyginta.

TREMTINIŲ TEISMUS UNRRA PRIPAŽĮSTA

Lietuvių tremtinių bendruomenė savo tautiečių ginčams spręsti ir pasitaikiusiems nusižengimams bausti suorganizavo prie atskirų kolonijų teismus. Lietuvių kolonija Ingolstadte (Bavarijoje), norėdama "įpilietinti" savo teismo statutą, jį išvertė į anglų kalbą ir pateikė UNRRAos direktoriui patvirtinti. Direktorius, susipažinęs su statutu ir padaręs kai kurias pataisas, įsakė to statuto nuostatais vadovautis visoms jo žinioje esančioms tautybėms (lenkams, jugoslavams, estams, latviams). Lietuvių teismo sprendimai yra respektuojami ir nustatytos teismo bausmės vykdomos.

TREMTINIŲ SĄJOJIMAS

Amerikiečių zonoje jau prasidėjo tremtinių apklausinėjimas, siekiąs patikrinti, ar nėra jų tarpe karo nusikaltėlių ir kitokių, kurie neturėtų teisės naudotis UNRRAos globa. Apklausinėjimą vykdo specialios komisijos, važinėdamos iš stovyklos į stovyklą. Kiekvienas tremtinys per 16 metų amžiaus turi užpildyti anketą, susidedančią iš 22 klausimų. Paskutiniu laiku prisidėjo dar 2 klausimai: nuo kada esi amerikiečių zonoje ir nuo kada naudojiesi UNRRAos globa.. Iš klausimų svarbesni yra: kada ir kodėl apleidai savo kraštą, kur ,kokį darbą ir kokioje vietoje dirbai nuo karo pradžios iki pabaigos, kokiu leidimu peržengei sieną į Vokietiją, priklausei ar nepriklausei vokiškoms organizacijoms, ar nori grįžti tėvynėn (neigiamu atveju - kodėl) ir kt. Be atsakymo raštu į anketos klausimus, kiekvienas asmuo dar apklausinėjamas ir žodžiu. Iš ikišiolinės apklausinėjimų praktikos paaiškėjo tik tiek,kad Klaipėdos krašto gyventojams ir 1940/41 m.repatrijantams nenorima pripažinti DP statusas.

PAREMS IR PRIVAČIAI GYVENANČIUS TREMTINIUS.

Amerikiečių zonoje privačiai gyvenantieji tremtiniai, nors jie ir UNRRAoje užregistruoti ir turi DP korteles, tačiau paramos iš UNRRAos negauna. Dabar teko patirti, kad tas nusistatymas esąs pakeistas: karinė valdžia įpareigojo UNRRA paremti privačiai gyvenančius maistu, siekiančiu 500 kalorijų dienai. Maisto davinys susidės iš konservuotc pieno, sriubos ir šokolado. UNRRAos vadovybė Münchene tą žinią patvirtino, tačiau dar nežinoma, kada praktikoje toji pagalba bus pradėta teikti. Manoma, kad tuojau, kai tik bus atliktas patikrinimas. Tat teks dar kiek palaukti, nes privačiai gyvenantieji bus tikrinami tik tada, kada bus baigtas tikrinimas stovyklose. Tas pats buvo pasakyta ir Regensburge privačiai gyvenantiems lietuviams. Tik čia UNRRA aiškinosi ir teisinosi, kad nudelsė pagalbą dėl tinkamų patalpų neturėjimo.

"REPATRIACIJA".

Sovietų repatriacinės komisijos vis dar sudaro pavojaus tremtinių saugumui. Nepasisekus įtikinti alijantus, kad tremtiniai turi buti prievarta grąžinti į jų kilmės vietas, SS ieško savo aukų "karo nusikaltėlių" ar raudonosios armijos "dezertyrų" vardu. Kartais jiems pasiseka suklaidinti vietinius alijantų pareigunus Vokietijoje ir net gauti jų kareivių pagalbą įvykdyti prievartos aktams. Füsseno stovyklą, kurioje yra apie 4000 įvairių tautybių asmenų, vieną rytą apsupo amerikiečių karinės mašinos su ginkluotais amerikiečių kareiviais. Amerikiečiai karininkai įteikė 441 asmens sąrašą ir įsakė tuos žmones išduoti kaip raud.armijos "dezertyrus". Tas sąrašas buvęs sudarytas prieš porą mėnesių pagal stovyklos kartoteką, kurią stovyklos direktorius leido sovietų komisijai pažiuréti. Sovietų komisija įtrauké į sąrašą, kaip tvirtina suinteresuotieji, visai atsitiktinius žmones, ukrainiečius ir rusus, iki 40 metų amžiaus ir pavadino juos "dezertyrais". Tačiau daugumas į sąrašą patekusių nėra visai tarnavę raud.armijoj ir net nebuvę sovietų piliečiais. Füsseno stovykla stojo ginti tų žmonių nesutikdama geruoju jų išduoti. Stovykla paskelbė bado streiką, žmonės susirinko į ukrainiečių ir rusų maldos namus ir iš jų neišėjo visą dieną. Virš stovyklos buvo iškelta gedulo véliava. Kas galėjo pabėgti, išbėgiojo į miškus; prasidėjo žmonių gaudymas su visomis per tokius įvykius pažįstamomis scenomis. Buvo paimta išvežti 30 asmenų, bet po tardymo 24 iš jų buvo paleisti. Iki šiol tokio atsitikimo su pabaltiečiais nėra buvę.

ATEINA "SVEČIŲ" IŠ RYTŲ

Jau yra daug įrodymų, kad į tremtinių stovyklas (pabaltiečių ir slavų) įsimaišo įtartinų asmenų, kurių tikslas, be kitko, yra tremtinių tarpe nesantaikos kėlimas ir jų vardu nusikaltimų darymas. Kaip dabar nedvejojant jau galima pasakyti, tos rūšies žmonės yra specialiai savo darbui paruošiami ir atsiunčiami iš sovietų kontroliuojamų sričių ir dirba pagal sovietų planą, jų vadovaujami. Iš jau dešifruotų asmenų pasakojimų tokių asmenų paruošimaso viena mokykla veikia Rygoje, kita Pragoje. Jų "mokiniai" jau yra pasklidę po amerikiečių zoną, tačiau darbas buvo nesėkmingas - greit buvo iššifruoti ir izoliuoti.

II. TREMTINIŲ ŠVIETIMO PADĖTIS

DP VARGO MOKYKLA.

Lietuvių tremtinių mokyklos pradėta steigti 1945 m.vasarą. Mokyklas steigė L.S-gos skyriai, tėvų komitetai ir atskiri asmenys mokytojams padedant. Mokyklos buvo steigiamos ten, kur susidarydavo didesnė ar mažesnė lietuvių kolonija ir atsirasdavo mokinių.

V a i k ų d a r ž e l i a i. Didesnėse lietuvių tremtinių stovyklose veikia 71 vaikų darželis su virš 2ooo vaikų. Truksta specialisčių vedėjų ir auklėtojų, todėl juose dirba prad.mokyklų mokytojos arba ir šiaip tėvų parinktos inteligentės moterys. Yra vietų, kur iš viso nėra kam vesti vaikų darželių. Rūpinamasi paruošti auklėtojų.

P r a d ž i o s m o k y k l o s. Kur stovyklose yra bent keletas mokyklinio amžiaus vaikų, veikia pradinės mokyklos. Įregistruota 112 prad.mokyklų su apie 45oo mokinių ir 355 mokytojais. Zonomis prad. mokyklos skirstosi taip: A n g l ų z o n. yra 51 prad.mokykla su 132 mokytojais ir 1931 mokiniu; a m e r i k i e č i ų zonoje - 46 pradinės mokyklos su 18o mokytojų ir 1914 mokinių; P r a n c u z ų zonoje - 15 prad.mokyklų su 43 mokytojais ir 243 mokiniais.

P r o g i m n a z i j o s veikia: amerikiečių zonoje 3 su 34 mokytojais ir 134 mokiniai; anglų zonoje 5 su 54 mokytojais ir 16o mokinių.

G i m n a z i j o s veikia: amerikiečių zonoje 11 gimnazijų su 283 mokytojais ir 1528 mokiniais; anglų zonoje - 7 gimnazijos su 141 mokytoju ir 841 mokiniu; prancuzų zonoje - 2 gimnazijos su 39 mokytojais ir 1o1 mokiniu.

Skaičiuojama, kad apie 1ooo lietuvių negali lankyti gimnazijų ar progimnazijų, nes gyvena tose stovyklose, kur tų mokyklų nėra, o galimybės vaikus perkelti į tas stovyklas, kur jos yra, labai sunku.

P r e k y b o s mokykla yra anglų zonoje. Dirba 7 mokytojai ir yra 3o mokinių.

T e c h n i k o s aukšt.mokykla atidaryta liepos 1 d. Nürtingene ir Kircheime(amerikiečių zonoje). Atidarymo iškilmėse buvo: UNRRA Districto Direktorius p. Berney Ficklin, vietinės UNRRA pareigunai su Direktorium p. Raymond Maingeot priešaky, Šv.Sosto Delegatas kun. F. Kavočius, Lietuvių Tremtinių Bendruomenės apygardos atstovai, latvių tremtinių atstovai ir kt. Su dideliu dėmesiu buvo išklausyta UNRRA Team 513 Direktoriaus p.R.Maingeot kalba, kurioje tiek daug šiltų žodžių buvo pareikšta lietuviams ir didelio rupesčio musų besimokančiam jaunimui. Jo pastangų dėka Nürtingeno apskr.lietuviai, šalia baigiančios pirmuosius mokslo metus Nürtingeno gimnazijos, šiandien gali didžiuotis ir nauja švietimo įstaiga - Aukštesniąja Technikos Mokykla, vienintelė visoj Vakarų Vokietijoj. Šitų p. Direktoriaus pastangų lietuviai niekuomet neužmirš, o mokyklų auklėtiniai su dėkingumu minės savo globėją, suteikusį jiems sunkiose tremties dienose sąlygas šviestis ir mokytis.Gražių minčių ir malonių linkėjimų naujajai švietimo įstaigai pareiškė kalbėję Šv.Sosto Delegatas, LTB apyg.pirmininkas adv. Šlepetys, Nürtingeno lietuvių gimnazijos dir.Daniusevičius, latvių atstovas Binders. Aukštiesiems svečiams ir lietuvių visuomenės atstovams pasirašius mokyklos įsteigimo aktą, Niurtingeno lietuvių komiteto ir kooperatyvininkų vardu mokyklai buvo įteiktos praktiškos dovanos, kurios praturtins pradžioje negausias mokymo priemones. Mechanikos skyrius dirba Nürtingene o statybos - Kirchheime. Greitu laiku pradės mokslą radijo, elektrotechnikos ir cheminės technologijos skyriai bei parengiamoji klasė. Norinčių patekti į mokyklą buvo buvo virš 5oo, tačiau tik apie penktoji dalis (dėl patalpų stokos) visų prašymų galėjo buti patenkinta.

Mokslas šioje mokykloje truks 4 semestrus po 4 mėn. kiekvienas. Pareng. klasėje, į kurią priimti baigę gimnazijos 4 klases, mokslas tęsis 2 semestrus po 4 mėn.. Prie mokyklos klausytojams yra bendrabutis.

Visose stovyklose veikia įvairių specialybių amatų kursai ir liaudies universitetai.

P r o g r a m o s. Pradžios mokyklos dirbą pagal Lietuvos respublikos pradžios mokyklų programas, gimnazijos - pagal Švietimo ministro 1939 m. patvirtintas programas, specialinės mokyklos ir kursai - pagal savo čia tremtyje pritaikintas programas.

M o k y k l ų l a i k y m a s. Mokykloms patalpas per vargus ištarpuoja tie, kurie ir stovyklų patalpas rupina. Atsitinka, kad žmonėms gyventi vietos pritruksta, taigi mokyklai tada jau visai liudna su patalpomis. Viskas čia, kaip ir kituose dalykuose, priklauso nuo UNRRA vadovų - vieni tais dalykais rupinasi daugiau, kiti mažiau. Kaip su patalpomis, taip ir su mokytojų atlyginimu - Vienur UNRRA mokytojus laiko dirbančiais ir jiems už darbą kiek atlygina papildomu maistu ar rukalais, o kitur ne. Prancuzų zonoje iš principo mokytojai nėra atlyginami.

Ukio išlaidoms mokyklose padengti mokinių tėvai apsideda mokesčiais.

V a d o v ė l i a i - m o k s l o p r i e m o n ė s. Didžiausia stoka yra vadovėlių. Leidimiai spausdinti ne taip sunku gauti, tačiau labai sunku gauti reikalingą popierį. Nežiurint tų kliučių, pradžios mokyklai jau pereitą žiemą buvo šis tas atspausta.

Kitų mokslo priemonių, žinoma, beveik jokių. Negali buti kalbos apie mokslo priemones geografijos, gamtos, chemijos, fizikos irkt. kabinetams. Mokytojų ir mokinių darbas dėl šios priežasties yra nepaprastai sunkus.. Dažnai dar darbą apsunkina ir rašomųjų priemonių (sąsiuviniai, paišeliai, plunksnos, popieris, rašalas) trukumas.

Š v i e t i m o d a r b o p r i e ž i u r ą gimnazijose vykdo trys įgaliotiniai, o pradžios mokyklose - septyni inspektoriai.

B a l t i j o s U n i v e r s i t e t a s H a m b u r g e

Baltijos universitetasu jau pradėta rupintis 1945 m. vasarą. Tačiau pirmoji užuomazga padaryta 1946 m. sausio mėnesį, kada įvyko pirmas platesnis pasitarimas tarp Baltijos tautų atstovų, Britų karinės vadovybės ir UNRRA atstovų. Pabaltijo tautoms atstovavo kaip universiteto prezidentas prof. Gulbis (latvis), lietuvių rektorius prof. Vl. Stanka, latvių rektorius prof. Dunsdorf ir estų rektorius prif. Oepik. Ši Pabaltės tautų atstovybė neseniai yra perrinkta tais pačiais titulais ir tolimesniam Baltijos Universiteto atstovavimui.

Pirmasis semestras pradėtas š.m. kovo mėn. 14 d., nors atskiros paskaitos ėjo jau nuo kovo mėn. 7 dienos. Gegužės 25-26 dienomis buvo suruoštas iškilmingas Baltijos universiteto atidarymas ir šventė. Šventės proga, be oficialinės dalies - atidarymo, įvyko pamaldos, specialios paskaitos, sporto pasirodymai, tautiniai šokiai, literaturos ir muzikos vakarai, choro pasirodymas, paroda. Viskas pasiseke labai gerai ir praėjo iškilmingoje nuotaikoje. Akademiškoji visuomenė susiburusi čia iš pilių ir monotiškų stovyklų į aukščiausią mokslo ir kulturos židinį, pademonstravo savo meilę ir entuziazmą mokslui ir kulturiškam Baltijos tautų bendradarbiavimui.

Baltijos Universitete veikia aštuoni fakultetai. Studentų skaičius pagal fakultetus ir tautybes gegužės mėn. 25 d. taip atrodė:

	Estai	Latviai	Lietuviai	Viso
1. Filologijos-Filosofijos	31	5o	68	149
2. Teisių Ekonomijos.....	23	64	63	15o
3. Matematikos - Gamtos	3	29	5	37
4. Žemės Ukio su Veterinarijos Skyriumi	18	43	51	112
5. Medicinos su su Odontologijos Skyriumi	23	131	56	21o
6. Architekturos-Inžin.	12	85	58	155
7. Chemijos su Farmac.Skyriumi	26	52	2o	86
8. Mechanikos	1o	42	34	86
V i s o :	146	496	355	997

Dabar studentų skaičius yra pasokęs ligi 1o3o, o kitam semestrui laukiama studentų skaičiaus padidėjimo ne mažiau 5o%. Kandidatų yra pakankamai, sunkiau yra su patalpomis. - Daugiausia studentų yra pirmame kurse. Medicinos fakultete veikia trys pirmieji kursai. Grynai medicininiams dalykams naudojama viena vokiečių klinika, jos aparatura su kitomis reikalingomis priemonėmis.. Dauguma paskaitų vyksta vokiečių kalba, bet praktikos darbai ir seminarai vyksta ir atitinkamomis Pabaltijo tautų kalbomis. Filologijos-Filos.ir kituose fakultetuose, kur gausiau yra profesorių ir net tos pačios specialybės, vyksta nemaža paskaitų ir paskirų tautų kalbomis. Pirmasis semestras pasibaigė s.m.birželio mėn.8 d., o naujas prasidės birželio 25 d. ir tęsis ligi rugsėjo mėn. 3o dienos. Mokslo personalas, profesorių, lektorių ir asistentų, pagal fakultetus ir tautybes pirmojo semestro pabaigoje sudaré tokį vaizdą:

	Estai	Latviai	Lietuviai	Viso
1. Filologijos-Filosofijos.....	4	14	8	27
2. Teisių- Ekonomijos	2	6	6	14
3. Matematikos-Gamtos	5	16	6	27
4. Žemės Ukio	5	6	6	17
5. Medicinos	2	8	7	17
6. Architekturos-Inžinerijos ..	4	13	-	17
7. Chemijos	4	3	1	8
8. Mechanikos	2	6	2	1o
V i s o :	28	72	37	137

Be pačio mokslo ir mokymosi darbo, yra plačios galimybės įvairioms sporto šakoms. Studentams yra lengvai prieinama sporto stadionas, labai gera sporto salė su įvairiausiais įrengimais (krepšiniui, tinkliniui, tenisui, lengvajai atletikai), plaukiojimui baseinas ir kt. Įvairioms sporto šakoms yra specialus instruktoriai.

Paskaitos vyksta Hamburgo istoriniame muziejuje. Ten yra ir chemijos laboratorija, braižykla, orgnizuojama fizikos laboratorija. Šiam reikalui daugiausia patarnaus Baltijos universitetui perduotas iš Vytauto Didžiojo Universiteto vokiečių išvežtas turtas. Šiose patalpose vyksta ir Universiteto bibliotekos organizavimas, vedamas p-lės Eimaitytės. Jau gauta keletas tukstančių knygų iš JAV ir iš Šveicarijos. New Yorke, Londone ir Stockholme jau yra įsikurusios draugijos. Universitetas auga. Jaunuomenės eilės gausėja, darbo meilė didelė ir entuziazmo netruksta. Teisingai yra pasakęs Baltijos Universiteto nuoširdus ir entuziastingas globėjas R.C.Riggle:"Dabarties nusmukusio pasaulio laikais,, kupino neryžtingumo bei negatyvizmo, Baltijos Universitetas reprezentuoja drąsos bei ryžtumo užuomazgą".

III. KAS NAUJA TREMTINIŲ KOLONIJOSE

KEMPTENAS

Kolonijos lietuviai vieni iš pirmųjų tremtinių susiburė kulturinei veiklai ir rodo gražių pavyzdžių.

Liepos 9 d. įsteigta kooperatinė bendrovė "Gintaras". Įsirašė 7o narių. Iniciatyvą steigti tokią bendrovę davė lietuvių ekonomistų draugijos valdyba.

Susiorganizavo padavėjų kursai.

Vandens sporto sekcija steigiama prie sporto skyriaus. Jai vadovauja toj srityj prie Lietuvos Kuno Kulturos Rumų dirbęs inž.Riauba. Sporto skyrius organizuoja plaukymo ir skęstančių gelbėjimo kursus.Jaunuoliams iki 16 metų.

Sudaryta galimybė prie vienos firmos mokytis murininkų ir dailydžių amato. Bus galima ir egzaminai laikyti ir meistro vardą įsigyti.

Moterims įsteigti m e z g i m o kursai. Vilnas duoda UNRRA. Pusę mezginių galima pasilikti savo asmeniškiems reikalams.

Kempteno lietuvių stovykla turi savo pastogėje ir geriausią čia ištrėmime krepšininkų komandą, kuri savo žaidėjų tarpe turi kelis narius iš tos krepšinio komandos, kuri Lietuvai iškovojo Europos meisterio vardą. Ši komanda norėjo ir šiemet Šveicarijoje ginti Lietuvos spalvas,tačiau politiné prekyba mažomis tautomis uždaré jai kelią į garbingą kovą sporto aikštėje už savo tautos vardo garbę.

Negaléjusi vykti į Šveicariją į tarptautines krepšinio rungtynes, Kempteno krepšinio komanda "Šarunas" pradėjo gastroles po tremtinių kolonijas, susitikdama su visų tautybių krepšinio komandomis. Pralaimėjusi ji dar niekam néra. Svarbiausias komandos susitikimas įvyko Liubeke su latvių rinktine. Leiskime patiems latviams kalbėti apie "Šarunų". Jų laikraštis "Latvju sports" straipsny "Puikusis eksmeisteris" rašo: "Per Sekmines Lübecke sporto rumuose buvo didžios krepšinio dienos. Vietos lietuvių svečiais viešėjo garsi Kempteno lietuvių rinktiné komanda, kad vél palygintų jégas su latvių geriausiais krepšininkais. Pakely iš tolimų pietų viešėjo daugelyje DP stovyklų ir savo žaidimo menu stebino ne tiek Hanau, tiek Hamburgą. Šį kartą namuose liko pats lietuvių komandos kapitonas - šviesplaukis milžinas Puzinauskas. Į sudėtį neįėjo greitasis Grybauskas, kuris kovojo prieš Lübecko latvius Münchene. Tačiau šie krepšininkai, kurie šiuo metu gina dvigubo Europos meisterio Lietuvos spalvas, puikiai pademonstravo savo krepšinio žaidimo tobulumą. Jų komandoje greta užgrudintų žaidėjų mes matome naujus, bet nežinomus vardus. Tai pasekmé rimto paruošiamojo darbo, kurį savo metu Lietuvoje atliko jų Amerikos tautiečiai.

Kai Sekminių 2-je d. Lübecke prieš Kempteno lietuvius išėjo latvių rinktiné, sporto rumuose viešpatavo valstybinių rungtynių dvasia. Rungėsi du buvę Europos meisteriai, kurie dar niekad nebuvo leidę šiai garbei iškeliauti iš mažųjų Pabaltės kraštų. Tik dabar Ženevoje Europos meisterio vardą iškovojo be musų dalyvavimo, ir daugelis žiurovų klausé save, ar Lübecke nevyksta tas finalas, kurio nenumaté tolimoji Ženeva. Tikrai, labai sunku tikėti, kad naujasis krepšinio meisteris Čekoslovakija butų pajėgi priešintis lietuviams.

Lübecko sporto rumuose buvo milžiniškas žiurovų antpludis, srovémis plaukė tiek lietuviai, tiek latviai, nors labai gaila, kad stota ten aštrion kovon, kuri vyko senais laikais. Žaidimo metu musų vadovui Baumaniui net du kartu teko kreiptis į žiurovus, kviečiant laikytis sportinés tvarkos. Drąsiai galime sakyti, kad lietuviai buvo geresni ir jų pergalé néra atsitiktiné. Tarp senųjų žaidėjų geras jaunasis centras. Varkala, ką tik išėjęs iš mokyklos suolo ir vos sulaukęs 18 m. Gražus ir žavėjimosi vertas Norkaus II žaidimas. Lietuvių vienetas ištrémime

visiškai sulydytas; puiki kamuolio technika ir kiekvieno žaidėjo kuno kondicija - visų galimumų maksimumas. Latvių komandoje nebuvo susižaidimo. Be to, 2-me kėlinyje latviai daugelį kartų kamuolio neteko pasuodamiesi. Nesiseké. Dar arčiau teisybės - mes nesam taip toli. Latviai kartais nusidėjo ir tolimais metimais. Galutiné išvada - pelnytas pralaimėjimas, su kuriuo tenka sutikti ir iš naujo energingai griebtis darbo, kad vėl kada butumėm pasiruošą revanšui, - baigia laikraštis.

"Šarunas" įsteigtas 1945.VII.1 Kemptene. Be krepšinio, turi šias sekcijas: stalo teniso, tinklinio ir lengv.atl. Aktyviausia pasireiškę krepšininkai, susiburę į reprezentacinį vienetą: Puzinauskas Z., Norkus I ir II, Andriulis II ir III, Mackevičius, Bagdonas II, Varkala ir Duliunas. Klubo vadovas E. Vengianskas.

M e d i c i n o s s e s e r ų kursai organizuojami Kemptene (Bavaria), kad tuo budu paruošus gailestingųjų seselių musų žmonėms stovyklose aptarnauti, nes tos rušies žmonių tremtyje truksta. Kursai bus rimti ir truks 6 ménesius. Kandidatés gali buti tik baigusios 6 gimnazijos klases, išimties keliu galés viena kita buti priimta ir 4 klasių. Kandidačių amžius 18-3o metų. Kursuose bus išeita teorija ir atlikta praktika.

LIUBEKAS

Su vokiečių administracija reikalų neturima, todėl su jais susiduriti netenka. Ypatingos neapykantos lietuviams néra; žymiai mažesné, kaip lenkams. Tačiau jaučiama, kad pagrindiné kryptis - nusikratyti "ausländeriais" lieka.

Santykiai su vietos vokiečiais neblogi. Nemažas lietuvių skaičius gyvena pas privačius vokiečius ir pastarieji butus mielai išnuomuoja, nors "Wohnungsamtas" ir neleidžia DP patalpas nuomoti.

Santykiai su sąjungininkų administracija geri, viskas vyksta abipusio pasitikėjimo dvasioje.

Keletas lietuvių atvyko iš rusų zonos, kur jie užsilikę karui tebevykstant.. Visi atvykę yra daug pergyvenę besislapstydami ir vengdami išvežimo. Įsijungę lietuvių bendruomenén prisimindami pergyventus momentus, lengvai atsidusta, jog dabar bus galima be baimés pailséti.

Lübecke lietuvių stovyklose gyvena 1789 lietuviai.

Iš mokslo įstaigų veikia:, gimnazija, žemesnioji technikos mokykla,suaugusių gimnazija, penkios pradžios mokyklos, trys vaikų darželiai, šeši anglų kalbos kursai. Yra skautų draugové. Trijų stovyklų patalpos visai tinkamos ir trys vidutinés (mediniai barakai).

Maistas silpnas, ypač jaunuomenei, tame skaičiuje ir moksleiviams; dabartiné ~~xxxxxxxxxxx~~ duonos norma dienai 25o gr. yra nepakankama.

Leistas laikraštis "Laisvés Varpas" anglų parédymu uždarytas.Visą laiką tebeleidžiamas rotatoriumi spausdinamas "Žinių Biuletenis", išeinąs 4 kartus į savaitę. "Laisvés Varpas" uždarius, leidžiamas savaitinis laikraštélis "Laisvén", spausdinamas rotatoriumi. Yra sportininkų grupé.

WUERZBURGAS.

Prie lietuvių stovyklos įrengta pereinamoji stovykla 15o asmenų. Per šią stovyklą turi pereiti visi asmenys, kurie pretenduoja į DP, jei dar tokiais nepripažinti ir be to tie, kurie nori patekti ar persikelti iš vienos stovyklos į kitą. Pastaruoju metu į Würzburgą atkeldinama apie 9ooo žydų iš rytų. Ligšiolinis UNRRA direktorius dėl kažkokio įskundimo gavo pasiulymą išsikelti į kitą stovyklą.

SCHWEINFURTAS

Lietuvių tremtinių čia apie 1000. Ir vėl didelis sujudimas. Visą laiką čia tartum "apsiausties padėtis". Nėra savaitės, kad kas svarbesnio neįvyktų. Pradžioje dėl lenkų ir ukrainiečių iškraustymo teturėjom daug neramumo. Dabar svarbiausias dalykas, tai tremtinių tikrinimas - sijojimas. Iš 850 apklausinėtų asmenų buvo pradžioje nubraukta 264, kurie per 18 valandų turėjo buti nukelti į imigrantų stovyklą Mellrichstadt (5 km nuo rusų zonos). Be kitų buvo nubraukiami visivasmenys, kurie 1945 m. liepos mėn. 1 d. nebuvo amerikiečių zonoje. Buvo tuojaus suorganizuota delegacija su klebonu Dr.Makniu priešaky į Frankfurtą su atitinkamu raštu.. Padėtis darėsi tragiška. Vyrai, kurie matė ir šilto ir šalto pareiškė, kad iš Schweinfurto išvės tik jų lavonus. Tačiau delegacija tikslą pasiekė. Dar jai negrįžus išvežimas buvo sustabdytas. Gautos naujos direktyvos. Pagaliau buvo nubraukti 57 asmenys, daugiausia repatrijantai

IV. O K U P U O T O J E L I E T U V O J E

VIS RUSAI, O KUR LIETUVIAI?

Šiais metais įvykusiame komunistų partijos suvažiavime pranešimus darė toki "lietuviai" pareigunai: komisarų tarybos pirmininko pavaduotojas Sokolov, komunistų partijos Čiko sekretorius Isačenko, kitu to pat Čiko sekretoriumi patvirtintas Ožarsky. Kauno kelių viršininku yra Simonov, partinio komiteto sekretoriumi - Vasiljev. Darbo "našumą" taip pat kelia draugai iš rytų. Štai Vilniaus kailių fabriko "Vebras" pažangieji: Marševski, Galenkovič, Jazevskaja, Sipko, Fabriko partinės organizacijos sekretorius - Šiškov. "Udros" kailių fabriko komiteto pirmininku yra Astafijeva, avikailių skyriaus vedėjas Čiulkin. Ir taip šimtais ir tukstančiais mirga rusiškos pavardės Lietuvos komunistinėje spaudoje. Prie kiekvienos pavardės yra to asmens užimamoji vieta. Visos svarbiosios administracijos vietos yra rusų rankose.

L i e t u v i a i n a i k i n a m i. Gegužės 1 d. proga buvo suimta per 3000 žmonių - daugiausia studentų, mokytojų moksleivių. Iš Lietuvos atbėgusi žydė pasakoja, kad vežimas į Rusiją yra nuolatinis. Lietuviai inteligentai prie rimtesnio darbo valstybėje neprileidžiami, vadinami buožėmis, nacionalistais. "Tiesa" ragina partines organizacijas naikinti tuos nacionalistus, juos išrauti su šaknimis. Kitoje vėl vietoje "Tiesa" ragina "negailestingai šalinti iš įstaigų politiškai abejingus".

Ž e m ė s r e f o r m a n e p o p u l i a r i. Pirmą kartą Lietuvą okupavę rusai tuojau griebėsi žemę dalinti. Dalino, žinoma, bolševikiškai - be matininkų, be planų, be jokios tvarkos. Dalis žmonių tada sklypą paėmė, didesnė dalis, pamačiusi, kad visas darbas dirbamas nerimtai, neėmė. Ir antrą kartą Lietuvos žemę mindžiodami rusai "vykdo" žemės reformą. Kad tas darbas jiems neina sklandžiai, matyti iš "Tiesos" kuri rašo: "Partinės organizacijos turi stiprinti kovą už visišką ir galutinį žemės reformos įstatymų vykdymą. Eilėje apskričių dar vis žemė neišskirstyta; dar vis yra neišskirstyta gyvulių, trobėsių, padargų. Dar yra vietų, kur buožės valdo daugiau žemės, negu įstatymu numatyta, jiems paliekama nuomos priedanga jų anksčiau turėtoji žemė; kartais buožėms paliekama geriausioji žemė, o naujakuriams tenka prastesnė". Turimomis žiniomis niekas tos žemės Lietuvoje nenori, nes, nesant galimybių ją tinkamai apdirbti, negalima išteisėti atiduoti užsėtų pyliavų o antra,, visi žino, kad tas žemės sklypas tik laikinai yra duotas -

neilgai trukus viskas bus sujungta į vieną bendrą ukį ir visi pasidarys jo darbininkai. Iš darbo vaisių didžiausiąją ir geriausiąją dalį paims valstybė, o nuotrupas padalins to ukio darbininkams, kuriems tik tiek teteks, kad galėtų juodos duonos pluta gyvybę šiaip taip palaikyti. Juk taip yra su Rusijos kolchozninkais, apie kurių gyvenimą ir skurdą jau daug žinių į Europą yra atvežę iš Sov.Rusijos ištrukstą Vakarų Europos tautų karo belaisviai.

J u s t a s P a l e c k i s pareiškė lyg pasiteisindamas: "Partija ir Maskva mato, kad dirbame kiek įmanydami".

V é l m a s i n i a i i š v e ž i m a i? Dar nepatikrintomis žiniomis pastaruoju laiku iš Lietuvos vėl pradėtas masinis žmonių deportavimas. Labai sustiprėjęs partizanų gaudymas; šeimos vežamos į Sov. Rusiją, jei įtariama, kad šeimos narys galėtų dalyvauti partizanuose. Į Sov. Rusiją vežami ir ukininkai, kurie negali ištesėti duoklių. Visi lietuviai, kurie vokiečių okupacijos metu užėmė tarnautojų vietas, tremiami į Rusiją darbams 5 metams, o kurie grįžta į Lietuvą iš kitų kraštų, jei jiems nėra jokio pagrindo bylai sudaryti, tai vistiek siunčiami 3 metams į kolchozus nuo svetimo raugo "apsivalyti".
Šį pavasarį buvusi smarkiai pagyvėjusi partizanų veikla, tačiau ir represijos buvusios nepaprastai skaudžios: Marijampolės. Vilkaviškio ir Šakių apskričiuose labiausiai žmonės nukentėję - daug šaudyta, daug išvežta į Rusiją.

Budinga, kad žydai iš Lietuvos vis tebebėga į vakarus. Taip pat Lenkijos ir neoficialiai Rusijos žydai masiniai traukia į vakarus;daugiausia nelegaliai, be jokių leidimų ir vizų.

V. Į V A I R I O S Ž I N I O S

N a u j a a n g l ų k a l b o s g r a m a t i k a.- Celle lietuvių aukštesnioji prekybos mokykla išleido J. Kukanauzos "Anglų kalbos gramatiką lietuviams". Yra pasiskaitymų skyrius ir trumpas anglų-lietuvių žodynėlis.

V a i k ų d a r ž e l i ų a u k l é t o j ų k u r s a i . Detmolde, anglų zonoje, pradėjo veikti liepos 8 d. vaikų darželių auklėtojų kursai, kurie turi paruošti taip trukstamų auklėtojų vaikų darželiams. Priimta į kursus 30 klausytojų. Kursų vedėja yra žinoma pedagogė V. Sruogienė. Kursai truks 2 mėnesiu ir bus dėstomi šie dalykai: religinis auklėjimas, pedagogika, vaiko psichologija ir bendroji psichologija, vaikų darželių mokslas, pedagogikos istorija, saviaukla ir Lietuvos istorija, lietuvių literatura, vaiko kalbos ugdymas, vaikų literatura ir pradžiamokslio metodika, aplinkos pažinimas, muzika ir dainos, piešimas ir estetinis lavinimas, fizinis auklėjimas, darbeliai ir priemonių gaminimas, higiena ir namų ruoša.

T r e m t i n i ų s u r a š y m a s. Lietuvių Tremtinių Bendruomenės Vadovybė šiuo metu baigia vykdyti lietuvių tremtinių surašymą, kuris įgalins žinoti, kiek kokio amžiaus, lyties ir kokių profesijų yra tremtinių. Statistiniai daviniai dažnai reikalingi ir santykiaujant su okupacinės valdžios įstaigomis.

P r o f e s i n i s l i e t u v i ų s u s i o r g a n i z a v i m a s. Jau pereitą žiemą kai kurios profesijos susiorganizavo į profesines draugijas, pav. inžinieriai, teisininkai, rašytojai, žurnalistai, veterinarijos gydytojai, medicinos gydytojai, agronomai ir ukio darbuotojai. Tremtinių bendruomenės vadovybė ragina ir visas kitas profesijas susiorganizuoti. Profesinės organizacijos rupinasi savo narių globa, profesiniu lavinimusi, svarsto kaip jų sritį liečią reikalai turėtų buti tėvynėje tvarkomi,kreipiasi į kitų tautų savo profesijos kolegas prašydami užstoti Lietuvos reikalą ir t.t.

K u n i g ų s u v a ž i a v i m o n u t a r i m a i. Birželio 4-6 d. Hanau lietuvių stovykloje įvykęs lietuvių katalikų kunigų tremtyje suvažiavimas priėmė šias rezoliucijas:

1. Tautos reikalu"Lietuvių kunigų suvažiavimas išeivijoje, susirinkęs Hanau 1946 m.birželio 4-6 dienomis, savo pastoraciniams reikalams svarstyti ir bendroje maldoje susitelkti, prisiminęs savo tautiečius, kurių vieni vargsta sovietų išvežti tolimuose Rusijos plotuose, kiti nežinomam ir pilnam baimės likimui yra pasilikę namuose, treti klajoja ištrėmime Vakarų Europoje, nukankintus koncentratrus, tikinčiuosius ir visą kraujuojančią už geležinės uždangos Rytų Europą - kreipiasi į viso pasaulio kunigiją, kaip į veikliausią mistinio Kristaus Kuno darbininkę, prašydamas: a) atkreipti pasaulio tikinčiųjų dėmesį į tas neteisybes, kurios yra daromos Lietuvių Tautai, b) savo malda padėti nešti lietuviams tremtiniams Vakarų Europoje ir Rusijoje sunkią dalią ir išmelsti iš Galybių Viešpaties, kad Tiesa ir Teisingumas įsigalėtų pasaulyje".

2. Šeimos reikalu: "Kunigų Studijų dienų dalyviai, įsigilinę į šeimos vertę tiek religiniam, tiek tautiniam mūsų gyvenimui ir pasvarstę pavojus, kurie tremtyje grėsia lietuviškajai šeimai, nutaria: a) kreipti ypatingą dėmesį į jaunimo paruošimą šeimos gyvenimui, b) skatinti leisti reikalingos šeimai literaturos straipsnių, brošiurų ir knygų pavidalu, c) atkreipti stovyklų vadovybių dėmesį į tai, kad skirstant patalpas, nebutų sudaroma progų reikštis šeimų ardytojams, d) prašyti stovyklų vadovybes ir visuomenines lietuvių organizacijas, tvarkant išeivijos medžiaginius reikalus, visų pirma padėti šeimoms su mažais vaikais, e) įspėti liet.visuomenę dėl pavojaus, kylančio iš mišrių religijos ir tautybės atžvilgiu moterysčių".

SOVIETAI AUSTRIJOJE

Esamai padėčiai Lietuvoje suprasti gali daug padėti dabartinė sovietų okupuotoji Austrijos dalis, apie kurią prancuzų laikraščio "Monde" korespondentas skelbia tokių dalykų.

Rusų zonoje austrai kalba mažai, o apie juoką nėra nė kalbos. Niekada negalima girdėti jaunimą ar vaikus dainuojant. Jei austrai kalba apie sovietus, tai tik tokiais žodžiais, kurie pilni baimės ir išgąsčio. Sovietų kareivių bijo visi; vyrai ir moterys vengia su jais susitikti. Jei sekmadienį išėję pasivaikščioti į Vienos apylinkes pamato kur nors patrulį, tai žmonės pradeda drebėti ir bėga kur į kitą pusę, kad nesusitiktų. Toji baimė dar tebėra iš tų laikų, kada sovietų kareiviai plėšė kiekvienus namus ir kiekvieną žmogų gatvėje. Nebuvo daikto, kurio"herojiškieji" sovietų kareiviai nebutų iš žmonių grobę: dviračiai, laikrodžiai nuo rankų, žiedai, auskarai iš ausų, visoki daiktai iš butų. Jei sau kokio daikto negalėjo paimti, tai naikino: daužė, laužė, piaustė. Nėra Vienoje butų, kurie nebutų nuo plėšimų nukentėję. Nors dabar jau šiokia tokia tvarka pačioje Vienoje ir didesniuose sovietų okupuotuose miestuose ir yra, tačiau grobimų ir žmonių užpuldinėjimų reiškiniai nėra nė dabar išnykę. Vieno mėnesio bėgy korespondentas pats buvo liudininkas dviejų ginkluotų plėšimų dienos metu tramvajuje. Nors ir rečiau, tačiau ir dabar dar dažnas atsitikimas, kad dienos metu moterys yra užpuldinėjamos žmonių pilnose gatvėse.

Tolimesnėse nuo Vienos vietose, kur nė prancuzų, nė anglų, nė amerikiečių akis nepasiekia, teroras tebesiaučia ir žmonių gyvenimas delto yra nepaprastai sunkus. Ginkluotos bandos terorizuoja ne tik atskirus žmones ir vienkiemius, bet ištisas sritis. Užminus sovietų kariškai vadovybei apie tuos faktus, ji visą kaltę meta ant raudonosios armijos dezertyrų, kurių esą labai daug ir kurie dabar esą pavirtę plėšikais. Yra kasdieninis reiškinys, kad net netoliau kaip 5 km už Vienos

sovietų zonoje ginkluoti sovietų kariai apiplėšia atskirus keleivius ir sodybas. Visu pasieniu tarp Vengrijos ir Austrijos, kur sovietų zona susisiekia su Vengrija, pasieniečiai kariai užpuldinėja ištisus kaimus. Ten žmonės neturi jokios ramybės, nes visas maistas iš jų yra sovietų karių atimamas. Kada austrų laikraščiai išdrįsta apie tokius atsitikimus kartais užsiminti, jie tuojaus yra sovietų uždaromi ir baudžiami.

Savo okupuotoje Austrijos dalyje sovietai užėmė beveik visas įmones, išmontavo iš daugelio visas mašinas ir išvežė į rytus. Nepaliko nė telefono aparatų, smulkių darbininkų įrankių, biurų inventoriaus. Net pijaninai kraunami į sunkvežimius ir vežami į "turtingąją tėvynę".

Maitinimo padėtis sovietų okupuotoje Austrijoje yra nepaprastai sunki dėl raudonosios armijos rekvizicijų. Jos siekia taip toli, kad net paimami iš sodybų visi javai, nepaliekant ir sėklos. Yra buvę daug atsitikimų, kad iš amerikiečių ir anglų zonų atvežtas į Vieną maistas gyventojams padalinti, sovietų yra pagrobiamas. Dėl tos priežasties amerikiečiai yra sustabdę į Vieną vežti maistą iš savo zonos.

Sovietų karininkų algos Austrijoje yra labai didelės - nuo 2ooo iki 3o.ooo šilingų (argi jiems gaila Austrijos turto) - ir viskas turi buti išleista Austrijoje. Šitas reiškinys yra tyčia sovietų vadovybės sudarytas, kad apsunkintų Austrijos valiutos stabilišKumą ir trukdytų krašto ekonominį atstatymą.

Visur pilna sovietų karių prekiaujančių pačiame vidurdieny viešai įvairiomis prekėmis. Korespondento tvirtinimu, jie yra didžiausi juodosios rinkos organizatoriai ir palaikytojai. Ir niekas jų nesudraudžia. Vietiniai austrų pareigunai, kaip antai nedidelių miestelių burmistrai ir kitoki pareigunai nedrįsta apie sovietų karių veiksmus pranešti savo centrinei vyriausybei, nes jie sovietų terorizuojami ir laikomi nuolatinėje baimėje. Yra žinomi skaitlingi atsitikimai, kad tokie drąsuoliai burmistrai yra dingę be žinios ir niekas jų pėdsakų nesurado.

Tai taip elgiasi sovietai su žmonėmis ten, kur juos dar svetimieji mato. Ką tad bekalbėti apie jų darbus Lietuvoje, iš kur nė paukštelis negali žinios atnešti.

KAIP ATRODO SIBIRAN IŠTREMTIEJI.

Lenkijos vyriausybė padarė sutartį su sovietų vyriausybe dėl lenkų, 1939-4o m. išvežtų į Sibirą, Kazachstaną ir kitas tolimas Rusijos dalis, grąžinimo į Lenkiją. Dalis tų lenkų jau yra grįžę. Vieno Paryžiaus laikraščio korespondento, kuris tuos grįžusius matė, pasakojimu, tie žmonės atrodo labai išsekę, apsidengę skarmalais, basi arba kojos apvyniotos skudurais. Be abejojimo, ne kitaip yra ir su musų tautiečiais, kurie yra ištremti į tolimus Sovietų Rusijos kampus.

TAUTOS REIKALAMS VADOVAUJANČIŲ VEIKSNIŲ PASITARIMO KOMUNIKATAS

Lietuvių tautos reikalams vadovaujantieji veiksniai turėjo pasitarimą. Rupestingai padėtį apsvarstę, konstatavo, kad Lietuvos bylai, nor ir yra dar sunkios aplinkybės, bet jos néra tokios, kad turėtų susilpninti musų viltis ir pasiryžimą. Didžiosios Vakarų Demokratijos tebėra savo nusistatymo nepakeitusios, o įvykių ratas dar nežada sustoti. Turėtas pasiryžimas tesėti iki galutino laimėjimo visiems privalomas. Šiame kelyje privalu jungti netik savųjų pajėgas, bet eiti išvien su visomis panašioj padėtyje esančiomis tautomis.

Su nuoširdžia padėka iškelta musų išeivijos politiné veikla kovoje už Nepriklausomos Lietuvos Valstybės atstatymą ir duosni materialiné parama, teikama tremtiniams. Pareikštas gilus įsitikinimas, kad broliai išeiviai, taip pat ir ateityje nenuilstamai dėsis į bendrą darbą.

Pripažintas reikalas patiems duoti teisingas informacijas apie Lietuvą ir ypačiai reaguoti į klaidinančią bei mums priešingą propagandą. Tam reikalui nutarta sudaryti lietuvių informacijos centrą ir lituanistikos leidinių archyvą. Į jį leidėjai, spaudos platintojai ar šiaip svarbesnių leidinių ir dokumentinės medžiagos turintieji bus kviečiami siųsti ją archyvui. Numatyta išleisti veikalų, iš kurių pasaulis dar geriau pažintų Lietuvą ir jos reikalus. Smulkus to darbo planas jau paruoštas ir pradėtas vykdyti.

Darbui visur ir visada reikalingos lėšos. Tarp kitų priemonių numatyta įkurti Lietuvai Išlaisvinti Fondą, kurio sudaryme kiekvienas lietuvis kviečiamas aktyviai dalyvauti.

Išryškinta, kad netinkamas individualus ar kolektyvinis tremtinių elgesys kenkia Lietuvos reikalui, kviečiama visus tremtinius budėti, kad emigracijoj lietuvio vardas ir garbė butų tinkamoj aukštumoj išlaikytas.

Buvo apsvarstytas ir tremtinių iškėlimo reikalas. Nesant dar tuo reikalu konkrečių planų iš administracijos pusės, tekonstatuota, kad iškėlimo atveju reikėtų siekti, kad įkurdinimas vyktų kompaktine mase. Aiškiai pasisakyta, kad tremtiniai vengtų išsisklaidyti po užjurį, bet paliktų Europoje, nes bus daroma pastangų sudaryti kompaktinio apsigyvenimo sąlygas musų kontinente. Įkurdinimo reikalus tirti ir tvarkyti nutarta sudaryti tremtinių įkurdinimo biurą.

Nutarta rupintis ir išaiškinti, kad lietuviai repatrijantai ir lietuviai klaipėdiečiai taip pat yra Lietuvos piliečiai, ir jiems, kaip ir prievarta į vokiečių kariuomenę paimtiems lietuviams kariams, negali buti paneigtas tremtiniams taikomas traktavimas.

Pasakytiems, o taip pat ir kitiems uždaviniams vykdyti sutarta nedelsiant, sudaryti Vykdomąjį Organą. Tuo nutarimu patikrinamas vadovavimo vieningumas. Tokiu budu, visas vykdymas pereis į vienas rankas, kaip kad valstybėje tokius reikalus vieningai tvarko vyriausybė. Numatyti taip pat ir žmonės, kurie budėtų kada Lietuvos klausimas iškils Taikos Konferencijoje ir, kad tam momentui butų pasiruošta.

Pasitarimas vyko labai draugingoj dvasioj bei nuoširdaus tarpusavio pasitikėjimo atmosferoj ir pasibaigė tvirtu ir vieningu pasiryžimu vairuoti Lietuvos ir lietuvių reikalą ligi bus ir vėl atstatyta LAISVA IR NEPRIKLAUSOMA LIETUVA.

Lietuvai Išlaisvinti Vadovaujančių Veiksnių
vardu
Vyriausiasis Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas

1946 m. liepos mėn. 1 d.

ŽODIS LIETUVIAMS

- Neregėti aušros! Taip prailgo naktis... - Šį tautos poeto ir pranašo skundą taria šiandien kiekvieno lietuvio širdis. Naktis be aušros prailgo tėvynėje visiems - ir tiems, kurie, laisvės netekę, skaito dienas kalėjimuose; ir tiems, kurie pasiryžo dėl laisvės kovoti ir mirti, bet tik laisvi Lietuvos miškuose; ir tiems, kurie tebėra savo namų židiny, bet, kaip paskutinis ąžuolo lapelis, baugiai laukia rudens vėjų nuplėšiami ir sunaikinami...

Kada, o Viešpatie, kada?... kyla Dangun skundas ir teisingumo šaukimas paniekinto lietuvio žmogaus iš Altajaus, iš Pečioros, Kazachstano sykiu su milijonų paskutiniais dusavimais...

Ir dešimtys tūkstančių lietuvių veltui kreipia akis nuo Hamburgo, Hanau, nuo Voralbergo ir Šventosios Romos ar San Paulo į tėvų namus prie Baltijos krantų...

Ilgi kentėjimo ir bandymo metai. Bet jie nepalaužė lietuvių pasiryžimo buti nepriklausomiems. Jie nesunaikino lietuvių teisės į laisvę. Jie daugeliui užčiaupė lūpas, bet neišspaudė iš pasaulio opinijos ir Vakarų Didžiųjų Demokratijų žodžio, kuriuo mes butume išbraukiami iš turinčių teisę gyventi laisvai, demokratiškai ir tuo pačiu tarptautiniame gyvenime butų įteisintas ir palaimintas smurto triumfas.

Lietuvių tautos valia, vykdoma per išlikusius musų valstybės tradicijų reiškėjus, Lietuvos diplomatines atstovybes, per nelaisvių metais iš pačios tautos kilusią rezistencinę vadovybę VLIK'ą tebebeldžia atkakliai į pasaulio sąžinę ir reikalauja tautos vardu: tie principai, kurie Didžiųjų Demokratijų buvo paskelbti naujojo pasaulio pagrindu, kuriais turi buti atstatytos smurtu užgrobtosios valstybės, grąžinta teisė patiems demokratiškai savo valią reikšti, tie principai, turi buti taikomi ir lietuvių tautai. Tautai, kuri tėra nekalta imperialistinių varžovų auka, bet kuri aktyviai pareiškė nesutinkanti buti mainų objektu rankose prekiautojų tautomis, nepripažįstanti nei raudonojo, nei rudojo totalizmo orievartos, sukurdama savo krašte rezistenciją ir įsijungdama tuo keliu į Vakarų Demokratijų skelbtą kovą tautų ir žmogaus laisvės vardu

Kova su laisvės ir demokratijos priešu néra baigta - ir lietuvos byla néra išspręsta. Tvenkiasi naujas didžiosios pasaulio evoliucijos etapas, kuriame ir lietuvių teisėtas ir teisingas reikalas turės rasti išsprendimą. Méginamos ir demonstruojamos technikos galybės. Dar didesniu intensyvumu telkiamos dvasios pajėgos. Minties, įsitikinimų evoliucija vyksta nervingoje tyloje ir dideliu tempu kaip įžanga į naujus laikus.

Neaiškaus termino, bet liamiamai ir neišvengiamai ateisiančiai valandai lietuvių jėgos turi buti paruoštos. Paruoštos nuo viršunės iki pat apačios.

Tautinio ir net individualinio likimo kovai vadovaują veiksniai savo pasitarime šią dieną, visišku sutarimu suderinę ir sujungę savo jėgas, nutaré sukurti naują darbo, bei kovos organą, kuris vykdytų visus uždavinius, reikalingus laisvės kovai iki ano lemiamojo momento.

Broliai lietuviai, sesės! Uždarytieji, išblaškytieji, kankinamieji ir kovojantieji! Lietuviai Tėvynėje, Sibire, tremtyje, laisvieji Amerikoje ir visose pasaulio dalyse! Lemiamoji ateitis iš naujo įpareigoja ir įgalina mus nenuleisti galvos ir rankų. Įpareigoja išsilai-

LD 76
1946, Nr.11

kyti ir stipréti vieninga, tampria ir kovinga pajéga. Drausmingai susijungti apie musų likimo vairuotojus; jų žygiams organizuoti paramą, materialinę ir moralinę. Pasidalyti barais laisvés ir išlikimo kovos fronte.

Broliai Amerikos lietuviai yra pajégiausi telkti materialinę paramą ir organizuoti opiniją daugiausia pasaulio likimą lemiančioj šalyje. Niekados jie neturéjoc tokio reikšmingo, atsakingo ir kovotojui garbę teikiančio baro bendroje kovoje.

Lietuviui tremtiniui tenka pakelti žvilgsnį nuo kasdienių nepriteklių, nuo tarpusavio smulkių nesusipratimų, smulkios asmeninés ar grupinés kovos, nuo tų visų nuodingų dulkių ir garų, kuriuos palaiko ir platina dažnai musų tarpe vaikščiojantis musų siekimo priešas, kad mus narkotizuotų. Tremtiniams lemtas baras, kuriame jie butų eksponentai, gyvieji pavyzdžiai pasaulio opinijai, kad Lietuvos žmonés yra verti nepriklausomo gyvenimo; pavyzdžiai, kurie savo buvimu bylotų, jog šiame žmoniškumo ir laisvés šukių amžiuje šie laisvés nusipelnę žmonés yra palikti be teisingumo, be žmoniškumo, be tévynés, kuri jiems yra prievarta išplėšta ir dél kurios grąžinimo jie yra nukreipę vilties kupinus žvilgsnius į Vakarų Demokratijas.

Tévynéje likusieji broliai, kuriuos sunkiausiai pasieks musų balsai, laiko didžiausią barą - barą, kuriame kovotojas turi kovoti ir mirti, bet nepasitraukti, kuriame jo kraujas, ašaros ir tylus atsidusirai įsisiurbia į žemę ir paverčia ją šventąja vieta, traukiančia jos tautiečius, kai pavasaris paukščius skrajunus, ir verčiančia dél jos gyventi ir kovoti.

Broliai! Subendrinę ir suintensyvinę kovos pajégas viršunéje, suvienykime ir sustiprinkime jas iki pat apačių. Ta proga pagerbkime savo širdyje visus musų žinomus ir nežinomus tautos kovotojus ir kankinius, pajauskime dékingumo tebekovojantiems politiniu žygiu, plunksna, pinigu ar kitu budu ir eikime toliau kiekvienas savo pareigas pagal savo sąžinę, kaip kovojančios tautos rinktiniai nariai. Eikime ja ne valandą, ne savaitę, bet visą laiką, kol musų šventas reikalas bus lairétas, tikédami su poetu: - O tačiau Lietuva juk atbus...

Tad

Vardan tos Lietuvos...

Lietuvai Išlaisvinti Vadovaujančių Veiksnių

vardu

Vyriausiasis Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas

1946 m. liepos 1 d.